

GE KRAFT ÅT VARJE MÄNNISKA

– En hoppfull väg framåt

Framtidsagenda för Centerpartiet inför 2030

Innehållsförteckning

1	Framtidsagenda 2030 – En hoppfull väg framåt	3
2	En värld i ständig rörelse.....	4
2.1	En planet att leva på	4
2.2	Globalisering ger nya förutsättningar	5
2.3	Liberal demokrati under attack.....	6
3	Utmaningar för Sverige.....	7
3.1	Ge kraft åt varje människa	7
3.2	Ett land som håller samman	8
3.3	Ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.....	9
3.4	Föregångare i klimat – och miljöarbetet	10
3.5	Bygg Sverige ekonomiskt starkare.....	11
3.6	God vård, omsorg och stöd i livets alla skeden	12
4	Utmaningar för Centerpartiet	14
4.1	Betydelsefulla i vardagen	14
4.2	Arbeta för mer gemensam tillit.....	14
4.3	Underlätta för fler att ha förtroendeuppdrag	15
4.4	Stärk den representativa demokratin.....	16
4.5	Ett välkomnande och inkluderande parti.....	16
4.6	Nya arbetssätt i folkrörelsen Centerpartiet	17
5	Målbild för Centerpartiet inför 2030.....	18
5.1	Ett optimistiskt ledarskap för en hoppfull väg framåt.....	18
5.2	En självständig politisk kraft.....	18
5.3	Motor för en större liberal sfär	19
5.4	Utveckla nya idéer och lösningar.....	19
5.5	Ett parti för hela Sverige	19
6	Mål för valen 2022 och 2024	21
6.1	Mål för de allmänna valen 2022	21
6.2	Mål för EU-valet 2024	21

1 Framtidsagenda 2030 – Ge kraft åt varje människa

Centerpartiet är ett självständigt, borgerligt, liberalt parti i mitten av svensk politik. Vi vill staka ut en hoppfull väg framåt. Framtidsagendan är vår gemensamma vägvisare.

Framtidsagenda 2030 är Centerpartiets vägvisare för en hoppfull väg framåt. I Framtidsagendan anges avgörande utmaningar globalt, i Sverige och för Centerpartiet. Här sätts vår målbild upp för hur vi vill utvecklas som parti inför 2030. Här anger vi konkreta mål för valen 2022 och 2024 som viktiga steg på vägen. Ytterligare steg tas genom att arbeta med de utmaningar som anges i Framtidsagendan.

Framtidsagendan är grunden för en långsiktig politisk, organisatorisk och kommunikativ strategi för Centerpartiet. Huvudmålet är att göra Sverige och världen bättre genom ett starkare och bättre Centerparti.

Tillsammans med andra tunga styrdokument och beslut ger Framtidsagendan en ram för vårt politiska arbete framåt.

- I idéprogrammet "En hållbar framtid" finns grundläggande värderingar och idéer om framtiden.
- I beslut om program och motioner på våra stämmor läggs politiken fast i konkreta frågor.
- I valplattform och valmanifest lyfter vi fram de frågor vi går till val på och de reformer som vi söker stöd för att genomföra kommande mandatperiod.

Centerpartiet vill ge kraft åt varje människa. Grunden i vår politik är alla människors frihet och lika värde. Vi tror på människors förmåga att bestämma över sina liv och skapa sin egen framtid. Det är så vi tillsammans får hela landet att växa.

Vi vill skapa en grön och trygg vardag för alla. Vi förenas av våra jordnära liberala värderingar, och vår tro på företagsamhet och decentralisering. Vi vet att nytänkande och utveckling är vägen mot en hållbar framtid.

En hoppfull väg framåt skapar vi genom att visa vårt eget engagemang och på trovärdiga lösningar. Vi som är ledare inom Centerpartiet behöver förmedla vikten och nödvändigheten i vår politik till varenda medlem, till varenda person som är nyfiken på Centerpartiet.

Centerpartiet har genom historien varit en stark kraft för ansvar och förändring i Sverige. Tagit ansvar som regeringsparti och samarbetsparti i många decennier. Drivit på för reformer – och hittat olika lösningar för ett konstruktivt samarbete. Skapat trygghet och framtidstro i kommuner och regioner runt om i vårt land. Detta stolta arv ska vi bära med oss in i en ny tid.

Vi ska våga vara konstruktiva brobyggare inom politiken. Målmedvetet arbeta för de reformer vi vill genomföra och bilda opinion för våra värderingar, idéer och förslag. Samtidigt ska vi ta politiska konflikter som behövs med de som vill något helt annat. När grundläggande värden i vårt samhällsbygge hotas. För det är då vår röst behöver vara som allra starkast.

För att denna strategi ska ge framgång behöver den omfatta hela vår centerrörelse. Alla medlemmar, avdelningar, kretsar och distrikt. Alla syskonorganisationer. Alla som vill bidra till det som vi gemensamt står för. En hoppfull väg framåt ska vi staka ut tillsammans: i varje kommun, varje län, i hela Sverige, i EU och på den globala arenan.

Centerpartiet är en självständig grön, social och liberal politisk kraft i mitten av svensk politik. En kraft som vägleds av en obändig tro på att vi kan skapa en ljusare framtid. Vi är förvissade om att även när det ser mörkt ut kan vi gemensamt staka ut en hoppfull väg framåt.

2 En värld i ständig rörelse

Vi lever i en värld som hela tiden förändras. Utvecklingen har skapat bättre livsvillkor för hundratals miljoner människor, bort från ständig fattigdom och sjukdomar. Samtidigt finns allvarliga hot som mänskligheten gemensamt behöver hantera, alltifrån klimatförändringarna till attacker på den liberala demokratin.

2.1 En planet att leva på

Vårt jordklot är en optimal plats för livet. En planet som vi har ett gemensamt ansvar att värna, både för oss som lever nu och för kommande generationer. Nu står vi inför flera allvarliga hot mot våra livsvillkor. Det mest överhängande av dessa hot är uppvärmningen av jordens klimat. Jordens medeltemperatur är nu nära en grad högre än i slutet på 1800-talet.

Den globala uppvärmningen ger dramatiska konsekvenser, som extrema temperaturer, torka och skogsbränder, stormar, orkaner och översvämningar. Ett varmare klimat hotar människors livsmöjligheter och får redan nu många miljoner människor på flykt.

Det är helt nödvändigt att världens klimatfarliga utsläpp minskar. Men trots att nästan alla världens länder har ställt upp bakom Parisavtalets klimatmål så ökar utsläppen. Detta är ohållbart. När världen blir ekonomiskt starkare finns stora möjligheter att snabbare minska användningen av fossila bränslen.

Biologisk mångfald är en avgörande förutsättning för livet på vår jord. Våra skogar myllrar av liv. Ett ansvarsfullt jord- och skogsbruk kan ge förutsättningar för ett landskap där mängder av växter och djur kan leva och utvecklas. Den biologiska mångfalden globalt och i Sverige måste värnas. En viktig förutsättning är respekt för äganderätten och ett aktivt samspel mellan ansvarsfulla ägare, myndigheter och andra aktörer. Äganderätten medför ett personligt ansvar för att långsiktigt bruka jord och skog.

Det behövs aktiva insatser på en rad områden för att värna vår planet. Ökad temperatur medför svår torka på många håll i världen, även i Sverige, och bristen på färskvatten är ett ökande problem. Låga grundvattennivåer, som bland annat märks genom bevattningsförbud, har blivit allt vanligare runtom i Sverige. Ett stort problem både i Sverige och internationellt är nedskräpning. Det är viktigt att vi värnar de marina ekosystemen och arbetar för ett hållbart fiske. Det kan snart finnas mer plast i våra hav än det finns fisk. Plasten orsakar att många vattenlevande djur skadas svårt eller svälter ihjäl. Vi utsätts varje dag för giftiga, farliga ämnen som behöver fasas ut och ersättas med andra material. Vårt samhälle måste ställas om med fokus på cirkulär ekonomi.

Sverige och andra länder har mycket att vinna på en snabb och kraftfull grön omställning. Det kan sänka utsläppen, förbättra ekonomin, skapa nya jobb och ge nya möjligheter för att arbeta, bo och leva såväl på landsbygden som i städer.

Ett orosmoln som blivit mycket påtagligt det senaste året är vår sårbarhet inför sjukdomar. Coronapandemin innebär stort mänskligt lidande och enorma påfrestningar på våra samhällen. Många företag och jobb har hotats eller gått under till följd av smittspridningen och de åtgärder som har genomförts för att stoppa smittan. Samarbetet mellan länder såväl inom EU som mellan andra länder har brutit på flera sätt.

Å andra sidan är det mycket stor skillnad på mänsklighetens förmåga att möta en pandemi idag jämfört med tidigare. Det handlar om allt från möjligheterna att globalt, länder- och regionvis följa smittspridningens förlopp och konsekvenser, att ge de som drabbats av sjukdomen snabb och god vård samt forskning, innovation och samarbete mellan länder för att få fram vaccin på kort tid.

Just nu är det av förklarliga skäl de smittsamma sjukdomarna som står i fokus men de kroniska, icke smittsamma, sjukdomarna är ett mycket stort hot över tid. Det handlar bl a om hjärt- och kärlsjukdomar, cancer, diabetes och psykiska sjukdomar. Forskningen och folkhälsoarbetet har en viktig roll för att fler ska få vara friska längre.

Antibiotika räddar miljontals liv varje år. Men resistenta bakterier ökar världen över på grund av överdriven användning av antibiotika, både bland djur och människor. Varje år dör tiotusentals människor i Europa som en följd av de resistenta bakterierna. Vi måste använda antibiotika mer hållbart, och vi behöver forska fram nya preparat.

Globala samhällsproblem kräver handlingskraft. För att åstadkomma förändring på riktigt behövs ett ledarskap på lokal, nationell och internationell nivå. Vår strävan är att lämna över vårt jordklot i bättre skick till våra barn och barnbarn än vi fick överta det.

2.2 Globalisering ger nya förutsättningar

I mitten av 1800-talet var Sverige ett av Europas fattigaste länder. Då började en osannolik framgångsresa för Sverige. Etthundra år senare, i början av 1970-talet, var Sverige det fjärde rikaste landet i världen.

Alla länder har inte haft samma starka ekonomiska utveckling som Sverige. Men ur ett globalt perspektiv är det ändå mycket som har blivit bättre för människor under de senaste decennierna. Medellivslängden globalt har stigit markant, barnadödligheten minskar och den extrema fattigdomen har minskat avsevärt.

Trots ett århundrade med två förödande världskrig och många andra fruktansvärda krig och konflikter, där stor andel av befolkningen har levt under planekonomiska diktaturer, har mänskligheten klarat att steg för steg lyfta sig från svår fattigdom, utbredd hunger och dödliga sjukdomar.

Internationellt samarbete och att ta bort hinder för människor och företag att ha utbyte med varandra har varit mycket viktigt för förbättringarna. Andra viktiga faktorer är ökad personlig frihet och mänskliga rättigheter, utveckling av demokratin, marknadsekonomi grundad på näringsfrihet, äganderätt och frihandel, och offentliga satsningar på utbildning, forskning och investeringar.

Förutsättningarna för människors liv har förändrats på många andra sätt. Ungefär hälften av världens befolkning lever i städer, och den andelen har ökat snabbt. En politik för hållbara, gröna, växande städer är därför avgörande. Många söker sig till städer för att leva, arbeta, studera och starta företag i kreativa, urbana och täta miljöer. Här skapas bäddar för innovation och tillväxt. Samtidigt medför digitaliseringen och utvecklingen av ny teknik att avstånden krymper. Människor kan leva i hela landet och aktivt delta i ett sammanhållet arbetsliv. Allt fler ser möjlighet att bosätta sig på landsbygden.

Utvecklingen av ny teknik som digitalisering och AI omvandlar arbetslivet. Teknikutvecklingen skapar enorma möjligheter att förvärva och sprida kunskap och information. Den riskerar också att skapa kunskaps- och demokratiklyftor. En känsla av att det är andra som är de stora vinnarna kan leda till minskad tillit och ökad misstro mot både styrande politiker och mot det demokratiska samhället.

Det finns ett gap mellan de som har trygghet innanför systemet och de som är utanför. Många delar av Sverige och Europa är växande och välmående, medan andra saktar av eller står still. Det finns människor som inte vågar gå ut på kvällen i områden där det finns risk för att bli antastade, och de som känner förtvivlan och rädsla i sina egna hem. Denna otrygghet inskränker människors vardagsliv.

Det finns också en risk att den frihet och öppenhet som är så viktiga grundpelare för vårt välstånd och välfärd, och som vi länge tagit för givet, är hotad. Tryggheten hotas av våldsbejakande islamister, höger- och vänsterextremister och organiserade kriminella. Extremismens och terrorns laglöshet är ett hot mot allt det vi står för. Och när terror och extremism drabbar oss behöver vi sätta hårt mot hårt.

I en till stora delar oförutsägbar värld är det centralt att Sveriges beredskap förstärks för att kunna möta yttre hot. Det innefattar allt från ett starkt militärt försvar som kan skydda vår demokrati till en ökad beredskap för att klara försörjning av bl a livsmedel, energi och läkemedel om vi skulle drabbas av svår kris eller konflikt.

Samtidigt som vi behöver vara väl rustade för att stå emot framtida hot, behöver vi ta tillvara de stora möjligheter som ökat samarbete och interaktion med omvärlden ger oss. Slutenhet och isolationism ger oss varken trygghet, säkerhet eller utveckling. Genom att vara en aktiv part internationellt och samarbeta med andra kan vi konstruktivt bidra till en hoppfull framtid.

2.3 Liberal demokrati under attack

Den politiska representativa demokratin som vi känner den är relativt ung. I Sverige kunde kvinnor och män gemensamt gå till valurnorna för första gången för 100 år sedan år 1921, och 1989 fick alla svenskar över 18 år rösträtt då begreppet omyndigförklaring avskaffades.

Demokrati var varken något allmänt eller stabilt tillstånd i Europa eller världen sedan rösträtten införts i Sverige och andra länder. Efter andra världskriget delades Europa av en järnridå, där stora delar av Västeuropa kunde utvecklas genom demokrati, frihet och marknadsekonomi, medan människor i en stor del av Öst- och Centraleuropa förtrycktes av en stenhård diktatorisk kommunism.

Trots det starka förtrycket lyckades människor i de kommuniststyrda europeiska länderna resa sig. Berlinmurens fall 1989 blev en stark symbol för frihet och demokrati och emot kommunistiskt slaveri. Men vägen bort från kommunism och socialism blev ingen rak och enkel resa.

Mistänksamheten mot överhet och etablissemang fortplantas med digital krigsföring på sociala medier. De gamla socialdemokratiska maktpartierna vittrar sönder i ett antal länder. Nationalistiska och främlingsfientliga krafter samlar sig och sätter en ny mörk agenda för samhällsdebatten. Det finns också risker för att demokratin urholkas nationellt och lokalt, såväl i Sverige som i andra länder.

De fulla konsekvenserna av de aggressiva nationalisternas och högerpopulisternas framfart kan vi ännu inte överblicka. Men det som vi har sett hittills inger stora farhågor. I Polen och Ungern som sedan ett antal år styrs av Fidesz respektive Lag och Rättvisa, motverkas ideella föreningar och fria media och universitet, rättsväsendet politiseras och misshaglig verksamhet förbjuds. I Polen inskränker man kvinnors rättigheter och är i färd med att i praktiken helt förbjuda abort. I USA förnekar den förlorande presidenten Donald Trump legitima valresultat och hetsar en lynchmobb till att storma kongressen och i Berlin höll demonstrationer på att urarta till upplopp nära riksdagen. De konstitutioner som ska garantera den enskilda människans fri- och rättigheter attackeras.

I flera länder har högerpopulisterna lyckats etablera sig som maktpartier och stegvis genomförs en politik som inskränker grundläggande fri- och rättigheter. I andra länder har nationalistiska partier lyckats bibehålla ett mycket högt väljarstöd och är starka maktfaktorer. Flera borgerliga partier som prövat att samverka med högerpopulister har blivit plågsamt medvetna om problemen och övergivit denna strategi för att istället finna lösningar tillsammans med andra borgerliga, socialdemokratiska eller gröna partier.

Det politiska ledarskapet ska vara lyssnande och bygga på tillit mellan människor, samtidigt vara ett ledarskap som i grunden förstår värdet av våra grundlagsskyddade rättigheter och värdet av en fri och oberoende media. Ett ledarskap som tar problemen med bristfällig integration, trygghet och klivna samhällen på ännu större allvar. Ett ledarskap som i varje läge försvarar och utvecklar den liberala demokratin.

3 Utmaningar för Sverige

Det behövs utveckling på många områden för att göra Sverige till ett ännu bättre land. Människor behöver få större möjligheter att styra sina egna liv, landet behöver hållas samman och jämställdheten öka. Sverige kan fortsätta vara en föregångare i miljö- och klimatarbetet, samtidigt som vi stärker vår gemensamma ekonomi och säkerställer god välfärd i hela landet.

3.1 Ge kraft åt varje människa

Ett av de viktigaste politiska målen för Centerpartiet är att ge människor stora möjligheter att styra sina egna liv. Alla människor, oavsett bakgrund ska ges möjlighet att uppnå sina drömmar. Var man är född, sin bakgrund, familj, om man växt upp i ett välmående samhälle eller i ett utanförskapsområde ska inte vara ett hinder. Politiken ska ge förutsättningar till människor att utifrån egen drivkraft och egna beslut kunna leva det liv som man önskar.

Vi vet också att stor frihet och många möjligheter för människor är bra för hela samhället. Det är driftiga småföretagare som skapar så många av de nya jobben i Sverige. Forskare, entreprenörer och uppfinnare som gör att vi får fram nya innovativa lösningar för hälsa, miljö, vardagsliv och arbetsliv. Föräldrar, föreningsledare, lärare, förskolepersonal, kuratorer och fältassistenter som tillsammans med många andra ger barn och ungdomar möjligheter till en trygg och bra uppväxt.

Sverige är ett land med många äldre. Det är en stor tillgång och de äldre tillför mycket kompetens. Äldre med lång erfarenhet gör stora insatser på alla nivåer i samhället och i olika sammanhang. Vi vill bygga vidare på de omvälvande förändringar äldre, särskilt kvinnor, tillkämpat Sverige i form av ökad jämställdhet, tillträde till hela arbetslivet, föräldraledighet, rätt till abort med mera. Vi vill även hitta fler former för att göra det möjligt och attraktivt att arbeta och engagera sig så länge man vill.

Att ge enskilda individer större frihet bygger inte på en naiv tro på att människor är fritt svävande partiklar som klarar sig utan varandra. Vi lever i ett komplext samhälle där mycket av det vi gör är tätt sammanflätat med andra människors handlingar, övergripande lagar, normer och regler, insatser från företag, myndigheter och organisationer och teknik vi gemensamt använder. Men det finns stora möjligheter att öka människors egna spelrum inom ramen för det gemensamma.

På ett antal områden behövs förnyelse och förändringar för att öka friheten.

Det handlar om mer rättvisa förutsättningar – att säkerställa att service, bostäder, infrastruktur och trygghet har en grundläggande nivå oavsett var i landet du bor eller vad du har för bakgrund. För att uppnå mer rättvisa behöver vi också arbeta med attityder och beteenden när det gäller hur människor bemöts. Det är viktigt inte minst för att öka jämställdheten och ge kvinnor och män likvärdiga möjligheter inom arbetsmarknad och andra samhällsområden.

Det gäller att värna valfriheten av tjänster som du använder och utveckla systemen för valfrihet. Under de senaste decennierna har Sverige gått från centralstyrda offentliga monopol till omfattande valfrihet inom sjukvård, omsorg och utbildning. Framväxten av fristående vård- och omsorgsföretag, förskolor och skolor har skapat fler alternativ och visat på nya lösningar för utveckling. Ännu mer behöver göras för att öka öppenhet och transparens, säkerställa att kvaliteten utvecklas och att förutsättningarna är likvärdiga mellan olika aktörer i hela landet. Oavsett var man bor, vad man väljer och om man kan välja ska man ha tillgång till bra skola, vård och omsorg.

Vi behöver rusta alla barn och ungdomar för kommande livsval genom en ännu bättre utbildning, med fokus på kunskap och källkritik, utveckling, likvärdighet och trygghet. Alla skolor i Sverige ska vara bra skolor. Segregation och omotiverade skillnader i skolresultat behöver åtgärdas och lärarnas roll och ledarskapet i skolan stärkas. Det ska vara möjligt att behålla och utveckla små skolor runt om i hela Sverige. Även folkbildningen genom studieförbund och folkhögskolor är en viktig del av det svenska utbildningssystemet. För att ge människor kraft, öka jämställdheten och bygga ett ekonomiskt starkare Sverige är det grundläggande att vi har en likvärdig och jämställd skola i hela landet.

Det krävs fler steg mot mer rättvis och lägre beskattning av arbete, både vad gäller inkomster och företagande. Människor som lägger ner oerhört mycket tid och kapital i sina företag måste känna att samhället uppmuntrar och belönar detta, och inte försvårar deras arbete. Det ska kunna märkas mer än idag om man väljer att skaffa sig en gedigen utbildning eller driver ett företag som skapar jobb till sig själv och till andra.

Det gäller att ständigt se över regelverk som begränsar människors möjligheter och ta bort omotiverade lagar och regler. Ett exempel på detta är det rigida strandskydd som hindrar byggande, boende och företagande i stora delar av Sverige. Byggandet och bostadsutbudet ska ge hela landet goda förutsättningar att växa och möjlighet åt alla människor att förbättra sina livsvillkor. Regelverk och ekonomiska villkor ska inte lägga hinder i vägen för klimatsmarta bostäder, samhällslokaler och nya företag. Arbetet med att förenkla reglerna för småföretag behöver fortsätta. Dessutom behöver offentliga åtaganden som konkurrerar med företagande eller föreningsliv begränsas och i ett antal fall tas bort.

Samhället är så mycket större än staten. Människan utgör samhällets minsta byggsten. Statliga myndigheter får inte agera aktivistiskt så att det hotar rättssäkerhet och äganderätt. Det offentliga ska lyfta och hjälpa människor – enskilt och tillsammans - att nå sina drömmar. Vi behöver ge civilsamhället goda möjligheter att utvecklas, stödja föreningslivets organisationer. Ett fritt och levande kulturliv är en av de viktigaste delarna av ett gott och livskraftigt samhälle.

3.2 Ett land som håller samman

Sveriges välbefinnande har vuxit fram ur den svenska myllan. Det är människorna som levt och verkat här som gjort det möjligt. Hårt slit på gården och fabriksgolvet, i skogar och gruvor, bakom oxar och datorskärmar. Alla delar av Sverige har bidragit till att vi blivit ett av världens mest välbefinnande länder. Ska vi fortsätta vara det måste hela Sverige ha möjlighet att bidra också i framtiden.

Men vi har fått en ökad tu-delning av Sverige. Många hundra tusen människor lever i permanent utanförskap. En social och regional klyvning mellan de människor som är innanför och alla de som står utanför hotar Sverige. Vi måste pressa tillbaka tu-delningen mellan lågutbildade och högutbildade, mellan svenskfödda och utlandsfödda, mellan landsbygd och storstäder och mellan olika landsändar.

Trots att befolkningen i Sverige ökat med ungefär en miljon invånare sedan 2010, har befolkningen i över 60 kommuner minskat under samma tid. Flera kommuner riskerar att hamna i en ond cirkel med färre förvärvsarbetande och skattebetalare, nedskärningar i kommunens verksamhet, sämre offentlig service, nedlagda butiker och höga kommunalskatter. Stat, regioner och kommuner har ett gemensamt ansvar för att ge förutsättningar för utveckling i hela landet. Det är viktigt att vidhålla finansieringsprincipen gentemot kommuner och regioner.

Samtidigt finns en annan bild av landsbygden. Stora delar av vår landsbygd är livskraftig och välbefinnande, men det finns också delar som inte har en lika positiv utveckling. En avgörande fråga är att skapa nya möjligheter och att ta bort hinder för att bygga, bo och arbeta på landsbygden och i mindre orter. Stora delar av Sveriges ekonomi vilar på skog, jord, mineralutvinning och energiproduktion som produceras runt om i landet.

Ska tilliten mellan människor och till samhället stärkas behövs reformer som leder till mer jämlika villkor i hela landet. Viktiga förutsättningar är bättre vägar, järnvägar, bredband och tillgång till vård, omsorg, utbildning och service runt om i Sverige. Närvaro av statliga myndigheters verksamhet i alla delar av landet är centralt för service, jobb, företagande och utveckling.

De gröna näringarna är en grundpelare i landsbygdsföretagandet och för att hela landet ska utvecklas och för vår krisberedskap. Det svenska jordbruket handlar om öppna landskap, god omsorg om djuren, en säker och sund matproduktion och att vara en kraft i miljöarbetet. Svenska bönder ska kunna konkurrera på likvärdiga villkor med bönder i andra länder.

Stad och land är helt beroende av varandra. Hållbara innovativa städer som lockar talanger och företagsetableringar är avgörande för Sveriges tillväxt och internationell konkurrenskraft. I städer finns också möjligheter att leva gott liv, med storstadens puls med kultur och nöjesliv och samtidigt närhet till parker och grönområden. I storstäder finns också lokalsamhället i den lokala stadsdelen eller kvarteret. Det är viktigt att komma till rätta med storstädernas bostadsbrist, kompetensbrist, segregation och trängselproblematik. Viktiga förutsättningar för att kraften i gröna växande städer ska gro och skapa möjligheter för fler är att frigöra den kraft som finns i civilsamhället, näringslivet och kultursektorn och värna öppenheten inför omvärlden.

Sverige har genom århundraden utvecklats genom utbyte och interaktion med andra människor. Det har gällt in- och utvandring, industrialisering och handel med våra grannländer. Från 80-talet och framåt har många asylsökande från krigshärjade länder sökt sig till vårt land. Invandringen har medfört mycket positivt för Sverige, samtidigt som den gett upphov till utmaningar.

Idag är frågan om att integrationen måste fungera bättre central. En effekt av den bristande integrationen är skillnad i skolresultat. Andelen unga som slutför gymnasieutbildning är markant lägre i socialt utsatta områden. Gängkriminalitet, attacker mot blåljuspersonal, butiksstölder samt ekonomisk och social utsatthet är stora problem som hotar människors trygghet i utsatta områden. Ett viktigt mål är att alla stadsdelar och områden i Sverige ska vara säkra och trygga miljöer, där människor har möjlighet att nå sin fulla potential.

Det finns en relativt hög grad av tillit i Sverige, men förtroendet för rikets styre som regering och riksdag har sjunkit under det senaste decenniet. Förtroendet skiljer sig dessutom i hög grad mellan olika befolkningsgrupper. Detta är oroande tecken på att klyftan mellan "centrum och periferi" riskerar att växa.

En nyckel till att öka tillit och trygghet är utöver ökad polisnärvaro i stad och landsbygd, även förebyggande sociala insatser. Detta för att skapa en mer öppen och inkluderande arbetsmarknad. Det handlar om att ge människor som lever i utanförskap möjlighet att få sitt första jobb, till exempel nyanlända, unga utan gymnasieutbildning eller funktionsnedsatta. Ett steg mot ökad delaktighet är möjligheten att kunna försörja sig genom eget arbete.

Ett viktigt reformarbete för en mer öppen arbetsmarknad har påbörjats genom sänkta skatter och kostnader för jobbskapande företag, ett nytt huvudavtal för en mer flexibel och trygg arbetsmarknad och en reformerad arbetsförmedling med fler fristående aktörer. Men betydligt mer behöver göras på detta område.

En stor utmaning är att minska människors otrygghet. Vi behöver öka tryggheten såväl på landsbygden som i städer och förorter, stärka rättsstaten samt ge polisen bättre möjligheter att bekämpa brott. Att människor känner trygghet och tillit till varandra är grunden för att skapa ett gott samhälle. Vi behöver stå emot rädsla och uppgivenhet även när det gäller otryggheten. En ny väg framåt handlar i hög grad om att hålla samman Sverige.

3.3 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Centerpartiet är ett liberalt feministiskt parti där jämställdhet är grundläggande. Det handlar om alla människors kamp för friheten att få vara de vi är. Kön, etnicitet, sexuell läggning, ålder eller social bakgrund ska inte få begränsa våra val och möjligheter.

Mäns våld mot kvinnor måste upphöra. Vi vill ha ett samhälle där kvinnor och män, flickor och pojkar känner frihet och är trygga. Alla människor ska kunna känna sig trygga i hemmet, löparspåret, ute på gator och torg. Så är det inte i dag. Var tredje vecka i Sverige dödar en man den kvinna som han har eller haft en relation med, tusentals män polisanmäls varje år för våld i nära relation och mörkertalet är omfattande. Det är allvarliga och grova brott. Det handlar om kontrollerande beteenden som att kvinnan inte får inte träffa vänner och blir kraftigt begränsad i sitt sätt att leva, de blir utsatta för psykiskt och ekonomiskt våld, hotade, misshandlade, våldtagna och i värsta fall mördade. Utöver det drabbas allt för många människor, inte minst barn och kvinnor, av dessa och andra brott utförda i hederns namn. Allt detta måste få ett slut. Friheten att kunna välja sitt liv måste gälla alla kvinnor och män.

En jämställd skola är ett viktigt mål. Där flickor i lika hög utsträckning som pojkar är trygga och inte trakasseras sexuellt, där pojkar i lika hög utsträckning som flickor uppnår gymnasiebehörighet och fullföljer sin gymnasieutbildning. En sådan skola kan främja psykisk hälsa, trygghet, förebygga psykosociala problem och öppna dörren till arbetsmarknaden. Det är också av största vikt att skolan främjar det verkligt fria yrkesvalet, där barn och unga inte begränsas av traditionella könsnormer.

Sverige ska vara ett land där vi bedöms som de individer vi är och efter vilka insatser vi gör. Där kön inte står i vägen för människors möjligheter att leva sina liv. Förtroendevalda kvinnor och män ska ha samma möjligheter att verka inom politiken utan att utsättas för hat och hot.

Makt, ägande och inflytande är ojämnt fördelat mellan könen och vi har könsrelaterade skillnader i lön och karriär. En avgörande pusselbit är ett mer jämställt familje- och arbetsliv.

Ekonomiskt våld försvårar möjligheterna att bryta upp ifrån en våldsamt relation. Enligt forskningen löper kvinnor stor risk att bli bostadslösa och de har i allmänhet en sårbar position på bostadsmarknaden. Bland de kvinnor som befinner sig i akut hemlöshet har en tredjedel hamnat i denna situation till följd av våld i nära relationer. Byggnads- och bostadsutbudet påverkar jämställdheten och fordrar att det finns möjlighet till ett jämställt och riskfritt boende.

Vi behöver mer jämställd vård och omsorg, med förbättrad förlossningsvård och sammanhållna vårdkedjor. Den psykiska ohälsan ökar och fler människor lider av ångest, oro och andra psykiska besvär. Idag tar det ofta alldeles för lång tid att få hjälp. Barn och unga, och inte minst unga kvinnor och HBTQI-personer drabbas hårt.

Social rättvisa är centralt för ett samhälle med stark gemenskap där alla behövs. En hög kvalitet inom LSS är viktigt för att uppfylla rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, men också för jämställdheten. Rätten till en personlig assistent gör att kvinnor och män med funktionsnedsättning kan leva fullvärdiga liv. Assistansen innebär också en avlastning för de anhöriga som får möjlighet att arbeta heltid. Centerpartiet ska arbeta för att de kvinnodominerade samhällsbärande sektorerna ska värderas högre.

Ett viktigt mål är att kvinnor och män ska ha lika goda ekonomiska marginaler. Skillnaden i genomsnittslön mellan kvinnor och män är fortfarande orimligt hög. En av de största anledningarna till detta är ett ojämnt uttag av föräldraförsäkringen. Sverige har en av världens mest könssegregerade arbetsmarknader. Kvinnodominerade yrken har väsentligt lägre löneläge än mansdominerade yrken. Löneskillnaderna, tillsammans med att kvinnor arbetar deltid i klart högre utsträckning än män, är en grundläggande orsak till ekonomisk ojämsställdhet mellan könen. Kvinnors livsinkomst är i genomsnitt klart lägre än mäns, vilket leder till att också pensionen är lägre.

En särskild problematik rör utrikesfödda kvinnor, som är den grupp som har svårast att komma in på arbetsmarknaden. Detta problem har blivit än mer aktuellt under pandemin. Det behövs fler reformer som ger fler möjlighet till ekonomisk självständighet och att känna den frihet och den samhörighet som ett jobb ger. Trösklarna till arbetsmarknaden måste sänkas och möjligheterna att lära sig det svenska språket stärkas.

Kvinnor och män ska ha likvärdiga möjligheter att förverkliga sina idéer och bygga en framtid som företagare. Hälften av de företagsamma inom välfärdssektorn är kvinnor. Flest finns inom sektorn för hushållsnära tjänster, RUT. Det behöver finnas goda villkor för såväl kvinnor som män att starta och driva företag inom välfärds- och tjänstesektorerna, likväl som i andra sektorer där kvinnor idag är underrepresenterade.

3.4 Föregångare i klimat – och miljöarbetet

Sverige har påbörjat resan att skapa ett koldioxidneutralt samhälle. Men vi har stora utmaningar kvar, inte minst när det handlar om att sänka utsläppen från transportsektorn. De som hävdar att

det inte spelar någon roll vad Sverige gör i klimatfrågor eftersom vi är ett relativt litet land sett till befolkningen, har en passiv och defensiv syn på den roll Sverige kan spela.

Sverige kan agera som ett föredöme i många gröna frågor och visa att det går att förena en offensiv miljöpolitik med minskade klimatutsläpp med ekonomisk tillväxt. Vi har infört koldioxidskatt som ett effektivt styrmedel för grön omställning och vill ta flera steg för att minska farliga utsläpp genom grön skatteväxling. Vi är en drivkraft för ny miljövänlig teknik, t ex att lagra koldioxid för minusutsläpp. Svenska företag kan exportera miljöteknik. Sverige bör i ännu högre grad rikta in biståndet mot klimat och miljö, för att främja klimatinvesteringar och klimatmässigt hållbart företagande i utvecklingsländer.

Som aktiva medlemmar i EU med 27 medlemsländer med cirka 450 miljoner invånare och världens största ekonomi har Sverige stora möjligheter att påverka såväl Europas miljö- och klimatpolitik som på den globala arenan. EU:s främsta klimatverktyg, handeln med utsläppsrätter (EU ETS) har under de senaste åren förbättrats. Ytterligare skärpningar och förändringar krävs dock för att det ska bli ett modernt och effektivt verktyg för att nå klimatmålen i Parisavtalet.

Vi har i vårt land fantastiska naturtillgångar och resurser för ett hållbart miljö- och klimatarbete som vårt jordbruk, vår skog och våra förutsättningar för förnybara energialternativ. En effektiv miljö- och klimatpolitik behöver grundas på tydliga och väldefinierade äganderätter. Att ett privat ägande och förvaltande av naturresurser innebär ett hållbart brukande är något den svenska skogen vittnar om. Den ägs och förvaltas av hundratusentals människor och har de senaste hundra åren kraftigt vuxit i omfattning och därmed bundit alltmer koldioxid. Förnybar energi och andra produkter från vinden, vattnet, solen, skogen och åkern kan på många sätt ersätta fossila produkter.

Därtill är också Sveriges energisystem, med förhållandevis låga koldioxidutsläpp, ett föregångsexempel på många sätt. Trots låga utsläpp från den svenska produktionen återstår dock områden att förbättra. Om Sverige fortsatt ska klara av att producera energi och verka för en industri med låga utsläpp, och samtidigt lyckas öka produktionskapaciteten, krävs ett robustare elsystem, en leveranssäkerhet och förutsägbara regelverk för investeringar.

Klimatkrisen är en enorm politisk utmaning, inte minst internationellt. Utsläpp av växthusgaser känner inga gränser. Även andra miljöhot, som farliga kemikalier, hormonstörande ämnen och nedskräpning av plaster i vår vardag är allvarliga miljöfrågor. Det finns ett ökande engagemang i frågor som rör det egna välbefinnandet, sund och säker mat samt sambandet mellan hälsa och miljö. Trots detta har miljön haft svårt att få sin rättmätiga plats i den svenska politiska debatten. Det finns risk för att klimat- och miljöfrågorna är så svåra att debatten fokuserar på andra frågor som känns lättare att hantera.

Det är viktigt att ta tillvara människors engagemang för bättre klimat och miljö, och stimulera och underlätta för att göra klimatsmarta val. Det gäller allt från att resa miljövänligt med kollektivtrafik, cyklar och miljöbilar till att välja energi och livsmedel som produceras miljövänligt.

3.5 Bygg Sverige ekonomiskt starkare

Vårt samhälle och vår ekonomi behöver vara så robust att den kan stå emot påfrestningar från omvärlden. Vår ekonomi har drabbats av ett antal svårigheter under de senaste decennierna, alltifrån den ekonomiska krisen på 1990-talet, finanskrisen 2007-2008 och effekterna av pandemin från år 2020.

Effekterna av pandemin har på nytt satt ljuset på den helt avgörande roll som våra företag har för jobb, ekonomi och möjligheter att leva ett innehållsrikt liv. Restauranger, hotell, transportföretag och butiker är helt centrala för att många orter ska leva och utvecklas och för att människor ska kunna arbeta, tjäna pengar, träffas och umgås. Statliga insatser är nödvändiga i en kris, men kan aldrig ersätta privata initiativ och ett fritt näringsliv.

När vi förhoppningsvis lämnar den akuta krisbekämpningen är det dags att ta nya steg för att bygga Sverige ekonomiskt starkt på lång sikt. En viktig insikt i ett sådant arbete är att Sverige har

ett ömsesidigt beroende med omvärlden. Vi behöver öka insatserna för att riva gränshinder. Entreprenörskap, konkurrenskraft, ansvar och stabilitet är grundläggande utgångspunkter för en ekonomisk nystart.

En ekonomisk nystart för Sverige behöver bygga på ett antal tydliga grundfundament. Ett övergripande mål är att minska den sociala och regionala klyvningen och utanförskapet på arbetsmarknaden. Ett led i att göra arbetsmarknaden mer öppen och flexibel är att vårda och genomföra det historiska avtal som har träffats på arbetsmarknaden.

Arbetet med att förbättra företagsklimatet måste målmedvetet fortsätta. Skatterna på jobb och företagande behöver fortsätta pressas nedåt samtidigt som skattesystemet förenklas. Sänkta jobbskatter behövs också för att öka människors drivkrafter till arbete och ge fler människor med lägre inkomster ökad frihet och möjlighet att behålla mer av sin inkomst.

Offentliga investeringar i infrastruktur är också en viktig motor för att få tillväxt i ekonomin. Infrastrukturen - såväl vägar, järnväg, flyg som sjöfart är avgörande för en utveckling av hela landet. Det behövs investeringar för att knyta ihop landet, öka möjligheten att pendla och transportera gods och göra det klimatsmart. Omfattande investeringar i såväl underhåll, upprustning som nyinvesteringar i vägar och järnvägar är nödvändiga, liksom väl utbyggt bredband i hela landet.

3.6 God vård, omsorg och stöd i livets alla skeden

En god vård och omsorg och ett tryggt socialt skyddsnät är helt fundamentala delar i det svenska välfärdssamhället. Den pandemi vi har fått kämpa med under det senaste året sätter strålkastarljuset på vilken central roll som sjukvård och äldreomsorg har. Det gäller de omistliga insatser som gjorts och görs av vårdpersonalen, men också på brister och tillkortakommanden inom delar av äldreomsorgen. En god vård ska ges överallt där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet, även i hemmet och inom äldreomsorgen. Vård måste utgå ifrån patientens individuella behov, oavsett ålder eller livssituation.

Människor ska känna trygghet i att vården finns till hands när de behöver den. Den vård som finns närmast människor – primärvården – måste byggas ut. Tillgång till en fast läkare oavsett var i landet man bor är ett centralt steg för en ännu bättre hälso- och sjukvård för alla. Patienter ska få mer valfrihet och inflytande, och medarbetare ska få större möjligheter att vara med och utveckla vården. Vidare krävs krafttag för att minimera de vårdköer som finns i Sverige idag.

Den digitala utvecklingen skapar helt nya möjligheter att göra hälso- och sjukvård och omsorg mer tillgänglig, effektiv och säker för patienten. Det gäller allt från information, kommunikation, insamling av patientdata, behandlingar av olika slag och samt stöd och hjälp att förebygga ohälsa. Tekniken kommer kunna minska trycket på akutsjukvården, frigöra vårdplatser och ge bättre möjligheter att erbjuda en likvärdig vård och omsorg i hela landet.

Psykisk ohälsa bland barn och unga är ett växande problem. Tidig upptäckt av barn och ungdomar som är i behov av stöd är en förutsättning för att kunna förebygga psykisk ohälsa och ett framtida utanförskap. Den psykiska hälsan är på många sätt intimt kopplad till skolan, och elevhälsan behöver uppvärderas och byggas ut.

Vårdens medarbetare gör ett fantastiskt jobb och den medicinska kvaliteten i svensk sjukvård är ofta världsledande. Men sjukvården har fortfarande stora utmaningar. Att göra vården ännu mer attraktiva för att säkerställa att vi har kompetens för en god vård är en viktig framtidsfråga.

Tillräckligt med resurser är en förutsättning för att kunna ge en god vård och omsorg och ett tryggt socialt skyddsnät. Den demografiska utvecklingen med allt fler äldre ställer ökade krav på välfärdens finansiering. Det krävs också insatser för utvecklat ledarskap, ökad tillgänglighet och mer inflytande för patienterna.

På flera områden krävs särskilda insatser för att utveckla vården och omsorgen. Det gäller bland annat en trygg och nära förlossningsvård och en högspecialiserad vård som gör att vi kan bota

sjukdomar med nya metoder. En hög kvalitet inom LSS och ökade insatser mot psykisk ohälsa är andra viktiga områden i ett starkt socialt skyddsnät. Tandhälsan i befolkningen blir allt mer ojämlik och det är viktigt att framåt säkerställa en god och jämlik tandvård för alla grupper i samhället. Kunskaperna om HBTQI-personers situation behöver öka i vården.

Ekonomisk trygghet vid långvarig sjukdom är en viktig del av välfärdssystemet. Idag finns ett antal brister i både hantering av enskilda ärenden och samordningen mellan olika myndigheter och andra aktörer. Människor med sjukdom och nedsatt arbetsförmåga ska hjälpas ut ur utanförskap, och andelen av befolkningen som befinner sig i arbete behöver öka.

Även missbruksvården bör stärkas och utvecklas i Sverige. Detta i syfte att minimera andelen skador och dödsfall till följd av alkohol- och narkotikamissbruk.

4 Utmaningar för Centerpartiet

Viktiga utmaningar för Centerpartiet är att vara mer betydelsefulla i människors vardag, arbeta för mer gemensam tillit och underlätta för fler att ha förtroendeuppdrag. Vi behöver förnya våra arbetssätt i Centerpartiet för att bli ett ännu mer inkluderande och attraktivt parti.

4.1 Betydelsefulla i vardagen

Många politiska beslut har mycket stor betydelse för hur vårt liv formas. Det gäller allt från när vi är små barn, med gemensamt finansierad förlossningsvård och föräldraförsäkring, vidare upp i åren med barnbidrag och skolgång fram till pension när vi avslutat vårt yrkesliv. Det är en viktig balansgång mellan att ge likvärdiga villkor och inte detaljstyra hur människor ska leva.

Många beslut som är betydelsefulla fattas lokalt av kommunpolitiker. Det handlar bland annat om bygglov, bostadsbyggande, vägar och gator, skolor, förskolor, äldreomsorg, hemtjänst, kultur, socialt skyddsnät och villkor för de lokala företagen. Att väljare uppskattar handlingskraftiga och ansvarstagande kommunpolitiker ser vi runt om i Sverige, inte minst där Centerpartiet får ett mycket starkt stöd i kommunvalet.

Samtidigt finns ett avstånd mellan väljare och valda som är viktigt att överbrygga. Allt färre personer känner sig som anhängare av ett visst parti. Den mediala speglingen av politiken fokuserar i hög grad på det "politiska spelet" mellan partierna i det politiska systemet. Att människor upplever att politiska partier inte lyssnar eller förmår lösa viktiga problem kan ge grogrund för missnöje och framväxt av populistiska rörelser.

Flera undersökningar visar att många människor anser att utvecklingen i Sverige går åt fel håll. Oron och missnöjet är stort på ett antal olika områden; äldreomsorg, integration, skola, sjukvård, trygghet, jobb och när det gäller sammanhållningen i samhället. Mest positiv syn finns på utvecklingen i Sverige när det gäller miljö och jämställdhet.

Samtidigt anser de flesta människor att det är viktigt att rösta i de allmänna valen – år 2018 var valdeltagandet över 87 procent, vilket är den största andelen sedan 1985. Valdeltagandet i valet till Europaparlamentet är betydligt lägre, men har ökat de senaste valen. Bilden är alltså inte entydig – det finns ett politiskt förtroendekapital att bygga vidare på.

Vi har en hemläxa att göra för att skapa ett ökat förtroende i sakfrågor som är viktiga för svenska folket och särskilt för de som kan tänka sig att välja Centerpartiet. Vi har överlägset högst förtroende i landsbygdsfrågor, och ett relativt högt förtroende när det gäller miljö och företagande. Men i fråga om skola, sjukvård, äldreomsorg och integration är det få som anser att Centerpartiet har den bästa politiken, och i dessa frågor är det angeläget att öka förtroendet för Centerpartiet. Frågor kopplat till skola och utbildning är också frågor som engagerar Centerpartiets väljare väldigt mycket och där behöver vi lyfta fram och vässa vår politik för att vara relevanta i människors vardag.

Vi vet att Centerpartiets väljare prioriterar landsbygds- och småföretagsfrågor högt, och dessutom anser centerväljarna att klimat- och miljöfrågor liksom jobb är särskilt viktiga. Vi vet också att ett starkt fokus på frågor som människor både tycker är viktiga och förknippar med Centerpartiet har varit viktigt för framgångarna de senaste valen. Det är särskilt angeläget att stärka vår ställning i dessa frågor, till att börja med inför valet 2022.

4.2 Arbeta för mer gemensam tillit

En ökad polarisering mellan människor och grupper i samhället har blivit alltmer tydligt och problematiskt. Det gäller synen på den generella utvecklingen, vilka samhällsproblem som är mest angelägna och vilken värdegrund som ska vara vägledande framåt. Att det har blivit mer vanligt att politiska företrädare pekar ut grupper av människor – särskilt utomeuropeiska invandrare – som kollektiva syndabockar för ett antal problem i samhället är mycket bekymmersamt.

Centerpartiet har ett stort ansvar både att tydligt stå upp för våra värderingar om människovärde och en liberal demokrati, och samtidigt fungera som en brobyggare som gör att polariseringen inte

ökar. Vi vet att vi i Sverige kan klara av mycket stora utmaningar om vi arbetar gemensamt åt samma håll – det har utvecklingen de senaste hundra åren visat många prov på. Det nya samförståndet mellan parterna om att förnya arbetsmarknaden är ett mycket lovande exempel på detta.

Det finns ett antal insikter om hur en god utveckling uppnås som är viktiga att föra en ökad dialog om. Det handlar om hur vi ska få fram nya jobb och skattepengar till välfärden i framtiden – genom att ge våra företag ännu bättre villkor för att växa och anställa fler. Det handlar om att alla delar av Sverige har en viktig roll för att landet ska växa och utvecklas – såväl landsbygd som mindre orter, storstäder, förorter och mellanstora städer. Det handlar om att det faktiskt spelar stor roll vad Sverige i samverkan med andra gör för att minska de klimatfarliga utsläppen. Det handlar om att alla människoliv är lika mycket värda – oavsett vilken ålder eller fysiska förmågor du har, vilken kulturell bakgrund du har eller vilken gud du tillber.

För att arbeta för ökad tillit mellan människor och ett starkare gemensamt vi behöver Centerpartiet utvecklas som ett ännu mer inkluderande parti. Ett parti som bemödar sig om att aktivt lyssna på alla de som tycker att inga hör deras röster. Ett parti som ger plats till alla som vill engagera sig för en positiv framtid för Sverige.

4.3 Underlätta för fler att ha förtroendeuppdrag

Den representativa politiska demokratin i Sverige och andra länder bygger på att engagerade politiker är beredda att söka människors förtroende i allmänna val och sedan träget och målmedvetet arbeta för att förvalta detta förtroende. Ganska få har möjlighet att ägna sig åt politiskt arbete på heltid under några år – de allra flesta politiskt förtroendevalda bedriver politik på fritiden, vid sidan om arbete eller studier och tid för familj och vänner.

Antalet förtroendevalda i kommuner och regioner är totalt 40 000, enligt SCB. Av dessa representerar ca 5 000 Centerpartiet.

Att vara politiskt förtroendevald medför många positiva glädjeämnen. Du får möjlighet att förverkliga de idéer du tror på. Du får kontakter med många människor du annars aldrig skulle ha mött, och ofta några inom politiken som blir nära vänner. Du får ökad kunskap och insikter om samhällsområden och frågor som är viktiga. Men det kan också vara slitsamt att uppbära ett politiskt uppdrag. Det är många långa dagar, kvällar och helger som går åt till politiska möten och inläsning av handlingar. Ibland upplever våra medborgare ilska, frustration som i värsta fall leder till hot och hat mot politiker när politiska beslut går åt ett annat håll än vad man själv vill. Ett tidskrävande förtroendeuppdrag i kombination med ett hårdare debattklimat kan tyvärr göra att politiska företrädare inte orkar fortsätta med sina uppdrag. Kvinnor är särskilt utsatta.

Rekordmånga politiker lämnade sina uppdrag i kommunfullmäktige under förra mandatperioden. Det var hela 22 procent av ledamöterna i landets kommunfullmäktige som lämnade sina uppdrag före mandatperiodens slut. Det är den högsta andelen som SCB noterat sedan mätningarna började år 2002. Kvinnor hoppar av i större utsträckning än män, och yngre oftare än äldre.

En ökad andel av de förtroendevalda uppger att de utsattes för trakasserier, hot eller våld i samband med sitt politiska förtroendeuppdrag. Förtroendevalda som var mer aktiva på internet och i sociala medier, eller mer omtalade i medier uppger också oftare att de utsatts, jämfört med de som inte var lika aktiva eller omskrivna.

Centerpartiet har, liksom andra partier, en viktig uppgift att stärka förutsättningarna för de förtroendevalda i deras demokratiska uppdrag. En ökad digitalisering av mötesformerna kan vara ett viktigt verktyg för att yrkesarbetande och småbarnsföräldrar ska få det politiska arbetet att fungera i ett hektiskt vardagspussel. Ökade utbildningsinsatser behövs för att stärka politiskt valda företrädare.

Vi vill bidra till ett sansat samtalsklimat även när det finns starkt olika åsikter i en politisk fråga. Det gäller också att lokalt, regionalt och nationellt på flera sätt stödja de som har politiska

förtroendeuppdrag. Ingen förtroendevald ska behöva stå ensam när de utsätts för hat, hot och våld i samband med att de utför uppdrag i demokratins tjänst.

4.4 Stärk den representativa demokratin

Det har blivit alltmer komplicerat att få politiska styren till stånd i riksdag, kommuner och regioner – inte minst politiska majoriteter. De politiska församlingarna är på många håll mer splittrade än tidigare. 116 kommuner styrdes i minoritet efter valet 2018 jämfört med 92 under förra mandatperioden. De blocköverskridande styrena ökade, från 100 till 114 kommuner. De borgerliga styrena ökade från 90 till 133 samtidigt som vänsterstyrena mer än halverades, från 99 till 38. Lokala partier tog plats i styret i 49 kommuner.

Centerpartiet har en viktig roll både för att få fungerande styren till stånd och att i många fall leda kommunens arbete. Ordförandeposter och majoriteter har förändrats i några kommuner sedan förhandlingarna efter valet 2018, men Centerpartiet är med och styr i cirka 200 kommuner och har kommunstyrelsens ordförande i nästan var femte kommun. Samtidigt är Centerpartiet med och styr i 19 av 21 regioner och har posten som regionstyrelsens ordförande i två regioner.

Sakpolitik och grundläggande värderingar utgör grunden för hur ett samarbete kan formas. En huvudfråga är: vilka möjligheter ser vi för medborgarnas bästa och vilka hinder finns? För att lyckas är det också viktigt att välja tillförlitliga samarbetspartier och etablera förtroendefulla relationer med politiska ledare på båda sidorna av den traditionella blockgränsen. En annan viktig aspekt är att identifiera de reella konfliktlinjerna i de frågor som är viktiga i just den lokala eller regionala kontexten, vilket inte alltid är samma konfliktlinjer som dominerar i riksdagen.

Ser vi på utvecklingen såväl i Sverige som i andra länder är det sannolikt att väljarna kommer att fortsätta att välja in ett stort antal partier i de beslutande församlingarna. För ett ansvarstagande parti i politikens mitt som Centerpartiet kommer detta att kunna medföra att vi fortsatt har en nyckelroll. Detta gör att vi på alla nivåer ytterligare behöver utveckla vår förmåga att förhandla, samarbeta, genomföra och kommunicera politiken.

4.5 Ett välkomnande och inkluderande parti

Centerpartiet är en politisk folkrörelse. Under 2020 löste över 31 000 personer medlemskap i någon av centerrörelsens organisationer. Under 2014 bröts en lång nedåtgående trend då Centerpartiet ökade medlemsantalet för andra gången sedan 1978, och även år 2017 lyckades vi växa medlemsmässigt. Nära 20 000 nya medlemskap är registrerade sedan 2010.

Centerpartiet finns närvarande i hela landet. Vi har medlemmar i samtliga Sveriges kommuner. Vi finns representerade i 285 av Sveriges 290 kommunfullmäktige med över 1 600 ledamöter, och i samtliga regionfullmäktige.

Samtidigt står vi inför stora behov av att stärka organisationen. Liksom många andra partier har antalet medlemmar i Centerpartiet minskat under en lång rad av år. Många människor söker andra forum för att kanalisera sitt samhällsengagemang. Andra skulle kunna bli medlemmar, men har aldrig fått frågan.

Centerpartiet har många medlemmar med rik erfarenhet, stor klokskap och ett starkt engagemang för många viktiga frågor. Den ökande aktivitet som finns i seniornätverken runt om i Sverige är ett glädjande exempel på detta. Samtidigt är vår organisation sårbar. Vi har behov av att också få in mer av den förnyelsekraft som kommer med fler nya medlemmar.

Andelen av befolkningen som är medlem i ett politiskt parti har minskat sedan 1980-talet. Även andelen som deltar aktivt i ett politiskt partis verksamhet har minskat. Intresset för att delta i politiska diskussioner har däremot ökat, framför allt bland kvinnor. Att delta aktivt i ett politiskt partis verksamhet, som till exempel att ha ett förtroendeuppdrag eller hjälpa till att anordna olika aktiviteter inom partiet, har också blivit mindre vanligt.

Men intresse för samhällsfrågor eller politik kan ta sig olika uttryck. Vissa visar sitt engagemang genom att skriva på namninsamlingar, andra ger sina synpunkter i offentliga samråd om till

exempel kommunal planering, medan ytterligare andra deltar aktivt inom ramen för ett politiskt partis verksamhet till exempel genom att ta ställning i sociala medier.

För att i högre grad ta tillvara det engagemang som finns hos många människor, behöver vi bli ett mer inkluderande och välkomnande parti. Det handlar bland annat om ökad närvaro från Centerpartiet i fler områden i Sverige och att ha politiska förebilder som speglar en bredd av befolkningen. Vi behöver bli bättre på att kommunicera med människor som ännu inte upptäckt Centerpartiet. En viktig förutsättning för att förverkliga framtidsagendans ambitionsnivå är att stärka resurserna på lokal och regional nivå. Detta behöver vi arbeta tillsammans med inom Centerpartiet, nationellt, regionalt och lokalt.

4.6 Nya arbetssätt i folkrörelsen Centerpartiet

Att engagera sig som medlem i ett politiskt parti ger stora möjligheter att påverka samhället. Det kan också upplevas som krävande. Det innebär att man ställer sig bakom ett stort knippe ställningstaganden i en rad politiska frågor. Det krävs tid och ideellt engagemang för att partiets verksamhet ska fungera. Det kan vara svårt att överblicka sambandet mellan den egna insatsen och hur det egna partiet påverkar politiken.

Vi behöver utveckla arbetet i Centerpartiet så att det ger fler människor möjlighet att känna att de kan kanalisera sitt engagemang genom att vara medlemmar. Under de senaste åren har vi hämtat mycket kunskap, erfarenheter från hur våra systerpartier i Europa arbetat för att utveckla medlemskapet och organisationen. Det behövs tydliga plattformar för att medlemmar – och de som ännu inte blivit medlemmar – ska kunna påverka, utvecklas och bidra till partiet – både fysiska och digitala. Flera av systerpartierna har strukturer och arbetssätt för permanent kampanjande under mandatperioden, inte bara under valrörelserna. Det handlar i regel om samtalsdrivna kampanjer. Det anses av flera vara den viktigaste aktiviteten för att skapa engagemang hos medlemmarna.

Vi behöver en medlemsstrategi, med en engagemangstrappa där det är enklare än idag att få människor att engagera sig. Vi behöver fler roller på lokal nivå med engagerande och välkomnande syfte, så som rekryterare eller faddrar, personer som inte bara rekryterar nya medlemmar utan även tar hand om dem. För att få rollen att fungera behövs tydliga rutiner och breda nätverk, så att dessa personer kan hjälpas åt och kan dela erfarenheter och tips med varandra.

Alla som är medlemmar i centerrörelsen, eller på annat sätt vill bidra till att utveckla och sprida våra idéer, är centerambassadörer. Vi har många hundra viktiga ledare inom vår politiska rörelse och i kommuner och regioner. Vi behöver gemensamt utveckla vårt politiska ledarskap. Vi behöver vara tydliga med de mål vi arbetar för, ha en god ansvarsfördelning och ständigt kommunicera med medlemmar, sympatisörer och allmänhet. Vi behöver systematiskt använda utbildning, sprida goda exempel samt utveckla och använda nya metoder och arbetssätt för vårt politiska arbete. Att stärka ledarskapet är en förutsättning för Centerpartiets fortsatta framgångar. För en hoppfull väg framåt.

5 Målbild för Centerpartiet inför 2030

Vår målbild är att de kommande tio åren göra Sverige och världen bättre genom ett starkare och bättre Centerparti. En optimistisk självständig politisk kraft, som är ett parti för hela Sverige.

Centerpartiet är en rörelse i ständig utveckling. Vi har med oss våra grundläggande värderingar om alla människors lika värde och frihet, självbestämmande och decentralisering när vi möter nya utmaningar. Vår ambition är att redan de kommande åren ta viktiga steg för att nå den långsiktiga målbild som vi gemensamt lägger fast.

5.1 Ett optimistiskt ledarskap för en hoppfull väg framåt

Centerpartiet ska utvecklas som en kraft som tydligt ser och förmår hantera de problem som människor och samhälle ställs inför, utifrån en klar övertygelse om att vi kan lösa problemen tillsammans. Vi behöver orka tänka i nya banor när gamla system och tillvägagångssätt kört fast.

I tider av pandemi, klimathot och andra hot har global optimism och framtidstro på många håll förbytts i sin motsats. Många människor känner oro och har en negativ syn på samhällsutvecklingen och på sina egna framtidsutsikter. Tilliten till landets politiska ledning har minskat.

Sverige behöver ett politiskt ledarskap för en ljusare framtid. Ett ledarskap som utgår från att ta tillvara de initiativ och det arbete som människor runt om i landet, i ideella föreningar, i små företag, i kommuner och regioner, i familj och enskilt bedriver. Som bygger vidare på de värderingar som gjort Sverige till ett starkt och bra land att leva i: frihet, trygghet, ansvar, öppenhet och tolerans. Som har en klar inriktning för att fortsätta utveckla Sverige.

Att Centerpartiet har goda förutsättningar att gå i täten för ett hoppfullt ledarskap kan vi se i ett antal undersökningar som visar att våra väljare är de som har den mest optimistiska synen på framtiden. Vi står för ett lyssnande ledarskap för att minska klyftorna mellan väljare och valda. Vi har ett ansvar att vända rädsla och oro till hopp och framtidsoptimism. Vi ska erbjuda lösningar, framtidstro och handlingskraft – och fortsätta utveckla en reformagenda baserad på tydliga värderingar.

5.2 En självständig politisk kraft

Centerpartiet är ett parti som själv stakar ut sin kurs och vad vi vill med Sverige. Vår övertygelse är att de mest långsiktiga och stabila lösningarna kan skapas i den breda mitten av svensk politik. Tillfälliga lösningar baserade på osäkert stöd från ytterkantspartier ger inte samma långsiktighet. Migrationspolitiken är ett exempel på de negativa effekter som ryckighet och osäkerhet i beslutsfattandet kan innebära. Det finanspolitiska ramverket och de breda försvars- och energiöverenskommelserna visar på fördelarna med ett brett samförstånd i politiken.

Det förändrade politiska landskapet gör att systemet med två politiska block nu inte är relevant. Det ger också större möjligheter att nyttja dynamiken i det svenska flerpartisystemet. Mer fokus på värderingar och konkreta sakfrågor än "vem tar vem" kan bidra till att öka människors intresse för det politiska arbetet.

De flesta människor är inte tydliga anhängare av ett visst parti, utan kan tänka sig flera alternativ. Man förväntar sig politiska företrädare som har en tydlig inriktning för vad de vill med Sverige, ser till landets bästa och förmår att samverka för att nå goda politiska resultat.

Centerpartiet är ett självständigt, borgerligt, liberalt parti som söker samarbete i den breda politiska mitten. Vi har under en lång rad år samverkat med såväl andra borgerliga partier som socialdemokrater och miljöpartister för att Sverige ska kunna styras ansvarsfullt och för att föra politiken framåt. Ett politiskt samarbete i den breda politiska mitten, utan att ytterkantspartier har ett avgörande inflytande, är det bästa för Sverige. Centerpartiet står för frihet, jämställdhet och öppenhet. Vi vänder oss helt emot högerpopulism, främlingsfientlighet och extremism. Vi tar bestämt avstånd från socialism, förmyndarmentalitet och vänsterpolitik.

Vägledande för Centerpartiet är modiga, jordnära liberala reformagendor som landet behöver. På såväl nationell nivå som i kommuner och regioner kan vi fortsätta medverka till fungerande styren utan att ge makt till högerpopulister. Som liberal självständig kraft kan Centerpartiet fortsätta att spela en viktig nyckelroll i svensk politik. Valresultat, sakpolitiskt innehåll och samarbetsförmåga är avgörande faktorer för lösningar och resultat.

5.3 Motor för en större liberal sfär

Centerpartiet ska vara ett parti som samlar och samverkar med ett brett spektrum av människor och organisationer som arbetar för frihet, rättvisa och att ge människor möjlighet att styra sina egna liv. Tillsammans med andra kan vi värna viktiga värderingar som alla människors lika värde, yttrande- och organisationsfrihet, fri företagsamhet och en öppen liberal demokrati.

De liberala värdena har spelat en stor roll för utvecklingen i Sverige och hela världen. Men trots att en stor del av väljarna känner sig hemma i den politiska mitten innebär detta inte någon given framgång för liberalt orienterade partier. Missnöje med de egna livsmöjligheterna, oro och otrygghet och bristande tillit till det politiska etablissemang har exploaterats av populistiska krafter till höger och till vänster.

Att samla engagerade människor över partigränserna som tror på liberala idéer är en viktig uppgift de kommande åren. Idéer som handlar om jämställdhet, kvinnors rättigheter och trygghet, värdnad och reformerad valfrihet, utvecklad välfärd av hög kvalitet, bättre villkor för entreprenörskap och småföretagande, en offensiv politik för ökad handel och internationellt samarbete, en resultatnriktad teknikpositiv miljöpolitik och ett värderingsdrivet värn om liberala demokratiska värden.

Detta arbete kan bedrivas i en mångfald av föreningar och organisationer, oberoende opinionsbildare, värderingsdrivna företagare, samhällsengagerade akademiker, fritänkande tankesmedjor och i flera politiska partier med ett liberalt tankegod. Centerpartiet är beredda att ta ett stort ansvar som en samlande kraft i detta arbete.

5.4 Utveckla nya idéer och lösningar

Centerpartiet ska ständigt vara öppet för ny kunskap och annorlunda idéer utifrån en stark värdegrund och realistisk pragmatism. Att utveckla metoder och politik för att nå de politiska målen är en av de viktigaste uppgifterna för ett folkrörelsebaserat idéparti.

Som vi ser det är politiska partier så mycket mer än röstmaximerande kampanjapparater och effektiva beslutsfattare. De omfattande processerna med idémässigt och konkret nyskapande är ett vitalt blodomlopp för ett parti som vill leda den politiska utvecklingen.

Vi behöver bli ännu bättre för att ge redskap för fler att delta i och påverka det politiska utvecklingsarbetet. Det handlar om nya former för medlemmar att komma med inspel och kunskap för politiska beslut både på kort och lång sikt. Vår organisation behöver bli mer välkomnande för nya medlemmar. Nya former för spännande diskussioner och attraktiva möten behöver utvecklas. Det handlar också om ökat utbyte med forskarsamhälle, företag, organisationer, myndigheter och internationella samarbetspartners. Det handlar om att utveckla Centerpartiet som ett aktivt drivhus för framtida politiska lösningar.

5.5 Ett parti för hela Sverige

Centerpartiet ska arbeta lokalt, regionalt och nationellt för utveckling av hela landet, på landsbygd, i byar, i städer och i förorter. Oavsett var eller hur man bor, vad man arbetar med eller studerar till eller var man vill leva sitt liv i framtiden ska Centerpartiet vara ett självklart parti att vända sig till.

Från sitt bildande har vårt parti varit den starkaste politiska kraften i Sverige för att hela landet ska leva och för landsbygdens möjligheter att utvecklas. Idag handlar detta arbete till stor del om en modern fysisk och digital infrastruktur, goda möjligheter att arbeta, bo och bygga i hela landet, att slå vakt om äganderätten och att ge de gröna näringarna konkurrenskraftiga möjligheter att

utvecklas. För vissa partier kan detta vara frågor man förstrött pratar om i jaktlag eller högtidstal, men i Centerpartiet har det alltid varit ett jordnära allvar.

En politik för utveckling av hela Sverige kräver insatser och beslut på alla nivåer, från kommunala nämnder till EU-parlamentet. Det gäller villkoren för de lokala skolorna, äldreboendena, företagen och föreningarna. Det handlar om att en god vård och omsorg ska finnas tillgänglig oavsett bostadsort. Vi behöver arbeta för att fortsätta bygga ihop Sverige med infrastruktur för hela landet. Vi behöver säkerställa trygghet från våld och övergrepp i hela Sverige. Dessa frågor driver vi utifrån lokala och regionala förutsättningar på landsbygd, i mindre orter, i städer och i förorter.

Vi vill förmedla en förståelse både mellan enskilda människor och till organisationer och myndigheter för de vitt skilda förutsättningar som råder mellan olika orter. En av grundbultarna i vår syn på självbestämmande och decentralisering är att alla lösningar inte behöver se likadana ut överallt. Människors olika val och prioriteringar ska kunna få genomslag i vardagen.

Nyanserna och variationerna gör Sverige rikt och spännande. Mer likvärdiga förutsättningar är nödvändiga, men ska inte betyda likformighet. Mångfald skapar bättre utveckling än enfald. Detta har vi i Centerpartiet alltid förstått och burit med oss i vårt politiska värv. Centerpartiet är ett parti för alla delar av Sverige.

6 Mål för valen 2022 och 2024

Centerpartiet nådde stora framgångar i valet 2018 – det bästa riksdagsvalet på 30 år – och i Europaparlamentsvalet 2019 – det bästa EU-valet någonsin. Våra mål är att fortsätta denna valframgång så att Centerpartiet kan vara en ännu starkare politisk kraft i riksdag, kommuner, regioner och i EU.

6.1 Mål för de allmänna valen 2022

- **En valframgång som ger ökad kraft att genomföra vår politik**
Centerpartiet ska stärka sin nyckelposition för hur riksdag, kommuner och regioner ska styras efter valet 2022. En valframgång ger ökad styrka för att genomdriva vår liberala politik och för att ta ansvar även som regeringsparti.
- **Ta fler riksdagsmandat i hela landet**
I riksdagsvalet 2018 vann Centerpartiet nio nya riksdagsmandat, varav sju i valkretsar där vi inte var representerade före valet. Idag har Centerpartiet mandat i alla valkretsar utom Västmanland och Blekinge. Vårt mål är att ta mandat i alla valkretsar och att utöka antalet mandat i fler valkretsar i hela landet.
- **Öka andelen röster och mandat sammantaget i kommunvalet**
2018 ökade Centerpartiet andelen röster till 9,7 % i kommunvalet, en ökning med nästan två procentenheter. Detta resulterade i 1603 mandat i landets kommunfullmäktige. Vi har representation i 285 av Sveriges 290 kommuner. I valet 2022 är målet att öka denna andel ytterligare, och ta nya mandat i kommuner där vi inte är representerade.
- **Öka andelen röster och mandat sammantaget i regionvalet**
2018 ökade Centerpartiet andelen röster i regionvalet till 8,4 %, en ökning med över två procentenheter. Detta resulterade i 155 mandat i landets regionfullmäktige. Vi har representation i samtliga Sveriges regioner, och har regionstyrelsens ordförande i två regioner. I valet 2022 är målet att öka denna andel ytterligare.
- **Öka representationen av kvinnor, unga, funktionsvarierade, seniorer och personer med utländsk bakgrund**
Centerpartiet har en bredd i representationen bland våra folkvalda, men behöver stärka den ytterligare. Vi ska vara ett parti som tar tillvara erfarenheter från alla människor i hela landet. Det handlar om att öka representationen av och ta tillvara på kompetensen hos kvinnor, unga förtroendevalda, människor med funktionsvariationer, seniorer i de folkvalda församlingarna och personer med utländsk bakgrund.

6.2 Mål för EU-valet 2024

- **Valframgång som ger Centerpartiet stark plattform i EU-parlamentet**
Valet till EU-parlamentet 2019 var med 10,8 % av rösterna det bästa någonsin för Centerpartiet, och har skapat en stark plattform för att påverka europapolitiken. En ytterligare valframgång stärker denna position.
- **Öka antalet mandat för Centerpartiet i Europaparlamentet.**
Centerpartiets valframgång 2019 innebar en fördubbling från ett till två mandat i parlamentet. Steget till ett tredje mandat är inte långt, det kan räcka med mindre än en procentenhets ökning, vilket är klart inom räckhåll.
- **Bidra till att stärka ALDE:s betydelse i Europaparlamentet.**
Centerpartiet är en aktiv part i vårt europeiska parti ALDE, och den gemensamma partigruppen Renew Europe som har ALDE som främsta bas och är den tredje största gruppen i EU-parlamentet. En starkare liberal representation är viktig inte minst för att motverka de populistiska krafter som arbetar för ett helt annat Europa än vad Centerpartiet gör.